

HRVATSKI SABOR

KLASA: 070-01/23-01/1

URBROJ: 65-23-2

Zagreb, 13. srpnja 2023.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3., a u svezi članka 165. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete stolice i Republike Hrvatske*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Anka Mrak-Taritaš, zastupnica u Hrvatskom saboru, aktom od 13. srpnja 2023. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će predlagateljica Prijedloga zaključka.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

HRVATSKI SABOR
Zastupnica Anka Mrak-Taritaš

Zagreb, 13. srpnja 2023.

Hs**NP*070-01/23-01/1*6531-23-1**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	13-07-2023		
Klasifikacijska oznaka:	070-01/23-01/1	Org. jed.	65
Uruđbeni broj:	6531-23-1	Pril.	1
		Vrij.	-

- PREDSEDNIKU HRVATSKOGA SABORA -

Predmet: Prijedlog Zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete stolice i Republike Hrvatske

Na temelju članka 33, stavka 1. podstavka 3. te članka 165. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“ br. 81/13., 113/16., 69/17. i 29/18.), zastupnica Anka Mrak-Taritaš podnosi **Prijedlog Zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete stolice i Republike Hrvatske.**

Za svoje predstavnike koji će na sjednici Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela dati sva potrebna obrazloženja u ime predlagatelja određuju se zastupnica Anka Mrak-Taritaš.

Zastupnica

Anka Mrak – Taritaš

Na temelju članka 33, stavka 1. podstavka 3. te članka 165. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“ br. 81/13., 113/16., 69/17. i 29/18.), zastupnica Anka Mrak-Taritaš predlaže da Hrvatski sabor donese sljedeće zaključke:

1. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, sukladno odredbi članka 15. Ugovora, a posebno u područjima:
  - Jamstva obveznog održavanja nastave katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama (članci 1. do 7.);
  - Primjene zakona Republike Hrvatske koja se uređuje posebnim ugovorom između RH i Hrvatske biskupske konferencije, uz prethodno odobrenje Svete Stolice (članak 10., st. 1.);
  - Osiguravanja novčanih sredstava Katoličkom bogoslovnom fakultetu pri Sveučilištu u Zagrebu s područnim studijima i afiliranim teologijama (članak 10., st. 2. i 3.);
  - Osiguravanja novčanih sredstava za zaposlenike i rad crkvenih instituta za obrazovanje vjeroučitelja i drugih pastoralnih djelatnika (članak 11.).
2. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, sukladno odredbi članka 15. Ugovora, a posebno u područjima:
  - Povrata imovine Katoličkoj crkvi (članak 2., st. 1. i članak 5.);
  - Osiguravanja godišnjeg određenog iznosa iz Proračuna Republike Hrvatske (članak 2., st. 2, članak 6. i članak 11.);
  - Financiranja izgradnje i obnove crkvenih zgrada (Članak 12., st. 2.).
3. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, sukladno odredbi članka 19. Ugovora, a posebno u područjima:
  - Prethodnog obavještanja crkvenih vlasti u slučaju sudskih istraga o kleriku zbog možebitnih kaznenih djela predviđenih Kaznenim zakonom (članak 8.);
  - Određivanja neradnih dana u Republici Hrvatskoj (članak 9.).
4. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, sukladno odredbi članka 12. Ugovora, a posebno u područjima:
  - Osnivanje Vojnog ordinarijata za dušobrižništvo katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi RH (članci 1. do 8.);
  - Materijalno uzdržavanje osoblja Vojnog ordinarijata, sjedišta i kurije Vojnog ordinarija (članak 9.).

OBRAZLOŽENJE

Vlada RH je 2018. odbila prijedlog zaključka stranke GLAS da se pokrene postupak revizije gore navedenih ugovora, uz obrazloženje da za to nema nikakvog razloga. Međutim, danas su okolnosti drukčije nego su bile 2018. godine., posebno s obzirom na sve krize s kojima se suočavamo zadnjih godina i činjenicu da je Vlada od 2020. do danas nekoliko puta donosila opsežne krizne mjere. To svakako govori u prilog tome da su se okolnosti bitno promijenile, a osim ekonomskih promjena, značajne promjene vidjeli smo i na posljednjem popisu stanovništva. Naime, prema popisu stanovništva iz 2021. broj građana koji se izjašnjavaju kao katolici pao je na 78 posto. Na popisu stanovništva iz 2011. katolika je bilo 86 posto, a deset godina prije neznatno manje. To pokazuje da su se u posljednjem desetljeću i u tom smislu okolnosti ubrzano i značajno mijenjale.

Posebni odnosi Republike Hrvatske i Svete Stolice uređeni su s četiri međunarodna ugovora: Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima i Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima. Prva tri navedena ugovora potpisana su 18. prosinca 1996., a četvrti 9. listopada 1998.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O SURADNJI NA PODRUČJU ODGOJA I KULTURE:

Ovim Ugovorom jamči se nastava katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama te predškolskim ustanovama, a odgojno-obrazovni sustav javnih škola mora uzimati u obzir vrijednosti kršćanske etike. To je u suprotnosti s temeljnom idejom da pluralističko, građansko društvo ne može biti podvrgnuto odredbama, zahtjevima ni sankcijama zasebnog morala bilo koje religijske skupine, kao i u suprotnosti s člankom 14. Ustava Republike Hrvatske. Vjeroučitelji dobivaju mandat od biskupa, bez mogućnosti utjecaja nadležnih državnih institucija, ali plaću dobivaju od države. Udžbenici za vjeronauk izrađuju se i tiskaju novcem poreznih obveznika iz proračuna. Također, Republika Hrvatska financira Katolički bogoslovni fakultet pri Sveučilištu u Zagrebu s područnim studijima i afiliranim teologijama u Đakovu, Makarskoj, Rijeci i Splitu. Crkva, također, može osnivati i druga sveučilišta i institute koje financira država, bez ikakvih ograničenja koja bi bila predviđena Ugovorom.

Ugovor se u preambuli poziva i na spomenuti članak 14. Ustava Republike Hrvatske koji glasi: „Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki“. Upravo ovim Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske značajno se narušava načelo jednakosti pred Zakonom. Katolička crkva dovodi se u povlaštenu položaj u odnosu na druge vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj, ali i u odnosu na državne, odnosno javne institucije unutar kojih djeluje i koje ju financiraju, ali koje nemaju nikakav utjecaj na izbor kadrova, programa i udžbenika po kojima se radi.

Posljedica ovog ugovora je i neravnopravni položaj djece koja ne sudjeluju u nastavi vjeronauka, za koju nema alternativnog predmeta. Osim toga, toj djeci se iz javnog dokumenta – svjedodžbe o uspjehu - može tumačiti pripadnost ili odnos prema religiji, što je u potpunoj suprotnosti s presudama Europskog suda za ljudska prava (npr. Grzelak v. Poljska) koje navode da pravo na slobodu vjeroispovijesti uključuje i pravo svakog pojedinca da ne bude upitan o svojem odnosu prema religiji ili vjeri te da nijedan njegov javni dokument ne sadrži podatak koji bi mogao otkriti njegovo vjersko uvjerenje ili nepostojanje takvog uvjerenja. Vidljivo je da je, kao posljedica ovog ugovora, nastao niz situacija kojima se narušavaju temeljna ustavna načela u Republici Hrvatskoj, kao što su jednakost pred zakonom, sloboda vjeroispovijesti te odvojenost crkve i države.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O GOSPODARSKIM PITANJIMA:

Ovim Ugovorom uređeno je, između ostalih, pitanje povrata oduzete imovine. Za razliku od svih ostalih država koje su takve ili slične ugovore sklapale sa Svetom Stolicom, Republika Hrvatska ni na koji način nije, pri potpisivanju ugovora, ograničila pravne, materijalne i druge učinke. Naime, nije definiran popis imovine, nisu definirani rokovi, niti iznosi koji će biti isplaćivani u zamjenu za dobra koja se ne mogu vratiti. Teoretski, takav ugovor mogao bi Republici Hrvatskoj stvoriti materijalne i financijske obveze neograničenog iznosa i neograničenog vremena trajanja, što se protivi i zdravom razumu i načelima pri sklapanju ugovora.

Republika Hrvatska obvezna je Katoličkoj crkvi mjesečno isplaćivati određeni iznos novca, kao i dvije mjesečne prosječne bruto plaće pomnožene s brojem župa. S time da, naravno, o broju župa odlučuje crkva samostalno. Ugovor stvara obvezu i za jedinice lokalne samouprave kojima se propisuje obveza da novčano doprinose izgradnji i obnovi crkava te određuju mjesta za crkve i pastoralne objekte u prostornim planovima, na prijedlog biskupa.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O PRAVNIM PITANJIMA:

Ovim Ugovorom naglašava se da su crkva i država neovisne i samostalne. To načelo narušava se člankom 8. Ugovora kojim se propisuje da će crkvene vlasti u slučaju sudskih istraga o kleriku zbog možebitnih kaznenih djela predviđenih Kaznenim zakonom biti prethodno obaviještene, što je privilegija koju ne uživa niti jedna druga organizacija ili pojedinac u Republici Hrvatskoj te koja značajno narušava Ustavom zajamčenu jednakost pred zakonom.

Također, člankom 9. istog Ugovora određuje se popis neradnih dana u Republici Hrvatskoj, što smatramo potpuno neprikladnom materijom za regulaciju kroz međunarodni ugovor. Određivanje neradnih dana je apsolutni prerogativ nacionalnog zakonodavstva i nema mu mjesta u međunarodnim ugovorima bilo koje vrste.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O DUŠOBRIŽNIŠTVU KATOLIČKIH VJERNIKA, PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA I REDARSTVENIH SLUŽBI REPUBLIKE HRVATSKE:

Ovim Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske uređuje se, između ostalog, osnivanje Vojnog ordinarijata na čelu s biskupom (Vojnim ordinarijem) koji je nadležan za sve pripadnike vojske i policije, zajedno sa zaposlenim civilima i njihovim obiteljima te za kadete vojnih i policijskih škola. Republika Hrvatska na sebe preuzima obvezu izgradnje i održavanja vojnih ordinarijata te isplatu plaća svih zaposlenih u tom sustavu.

Ugovor je potpisan u vrijeme kada su Oružane snage Republike Hrvatske bile aktivno angažirane na obrani Hrvatske u Domovinskom ratu i brojale i do 300 tisuća pripadnika. Današnja Hrvatska vojska i policija imaju značajno manji broj pripadnika (ispod 40 tisuća zajedno) te se svakako može govoriti o značajno promijenjenim okolnostima.

Ugovorima između Svete Stolice i Republike Hrvatske definiran je cijeli niz novčanih, materijalnih, političkih, društvenih i drugih obveza Republike Hrvatske, bez i jedne obveze Svete Stolice. Ne postoji nikakav reciprocitet prava i obveza, već se zapravo radi o popisu privilegija jedne vjerske zajednice. Te privilegije rezultirale su nizom situacija koje imaju učinke suprotne načelima jamčenima u Ustavu Republike Hrvatske, posebno jednakosti pred zakonom, slobodi vjeroispovijesti te odvojenosti crkve i države.

Ostale vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj svojim ugovorima s državom nisu ostvarile niti približno usporediva prava te su stavljene u neravnopravan položaj, zajedno s pripadnicima tih vjerskih zajednica, ali i onima koji nisu vjernici.

Sva četiri ugovora predviđaju mogućnost pregovora u slučaju da jedna od strana procijeni da je došlo do promjene okolnosti. Uzimajući u obzir neustavne i protuustavne posljedice primjene ugovora i ogromne materijalne troškove smatramo da postoje opravdani razlozi za pokretanje postupka pregovora. Prema službenim podacima Vlade te na temelju javno dostupnih podataka, Republika Hrvatska godišnje izdvaja gotovo 900 milijuna kuna za potrebe Katoličke crkve, na temelju odredbi ugovora sa Svetom Stolicom te, s njima povezanih, ugovora s Hrvatskom biskupskom konferencijom. To je, primjerice, više nego što su 2016. godine iznosili proračuni Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Ministarstva turizma zajedno.

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture:

- Najmanje 300 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, za plaće vjeroučitelja u javnim osnovnim i srednjim školama s time da nisu dostupni podaci o troškovima izvođenja nastave katoličkog vjeronauka u predškolskim ustanovama;
- 58 milijuna godišnje za katoličke osnovne i srednje škole (2017.);
- 60 milijunu kuna godišnje za katoličke visoke škole, učilišta i fakultete (2017.);
- 48 milijuna godišnje za zaštitu sakralnih objekata (2016.).

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima:

- 355 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, na temelju Ugovorom određenog iznosa (čl. 2, čl. 6 i čl. 11.).

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi RH:

- 10 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, za potrebe Vojnog ordinarijata te dušobrižništvo katoličkih vjernika, pripadnika OS i redarstvenih službi.

U gore navedene iznose nisu uračunata sredstva koja izdvajaju jedinice lokalne, područne i regionalne samouprave koje su Ugovorima, također, dobile obvezu da sudjeluju u troškovima crkve, a za što nisu javno dostupni zbirni podaci. Nisu uračunata ni sredstva koja, na temelju posebnog ugovora, izdvaja HRT za proizvodnju religijskog programa. S obzirom da je udio javnog duga u BDP-u u Republici Hrvatskoj 1998. iznosio 27 posto, a danas je iznad 84 posto te uzevši, također, u obzir da je na ime odredbi ugovora Katoličkoj crkvi u zadnjih 20 godina isplaćen izuzetno visok iznos novca i prepuštena druga materijalna dobra, uključujući zemljišta i druge nekretnine, može se govoriti o izmijenjenim okolnostima koje su dovoljne za pokretanje postupka pregovora.

Prema službenim podacima Vlade RH, tijekom kriznih godina 2020., 2021. i 2022. iz proračuna se za obaveze na temelju četiriju ugovora, kao i za preuzete obveze iz ugovora koje je Vlada potpisala s Hrvatskom biskupskom konferencijom, godišnje izdvajalo otprilike 500 milijuna kuna.

Odredbе međunarodnih ugovora, iako iznad zakona, ne mogu biti u neskladu s Ustavom Republike Hrvatske. U tom smislu, sve odredbe koje proizvode neustavne ili protuustavne učinke same su za sebe dovoljan razlog pokretanja postupka pregovora o izmjenama Ugovora.

Modeli financiranja koji nam mogu biti uzor su njemački (crkveni porez za one koji se deklariraju kao vjernici), talijanski ili španjolski (0,8, odn. 0,52 posto poreza na dohodak građani izdvajaju ili za crkvu ili za humanitarne organizacije) ili pak francuski i nizozemski (dobrovoljno financiranje). Nastavu vjeronauka treba održavati u vjerskim institucijama, a vojni ordinarijat organizirati primjereno smanjenju broja osoba u vojnoj i policijskoj službi.

Na kraju, postavlja se i pitanje ispunjavanja poslanja Katoličke crkve u Republici Hrvatskoj. U zemlji koja je podijeljena, u kojoj svako političko neslaganje uzrokuje izljeve netrpeljivosti i mržnje prema drugima, Katolička crkva je aktivan i politički snažno svrstan sudionik tih i takvih, isključivih rasprava koje razaraju tkivo hrvatskog društva. Umjesto naviještanja ljubavi i mira svim ljudima, poruke prihvaćanja i zajedništva, čuju se poruke isključivosti, mržnje, nerazumijevanja za druge, a pogotovo za drugačije. Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske ne sadrže nikakvu obvezu za Crkvu, ali hrvatski građani koji ju financiraju imaju pravo tražiti da njezino djelovanje bude u skladu s njezinim vlastitim temeljnim poslanjem.

Pregovora i promjena ugovora kao što su oni između Svete Stolice i Republike Hrvatske je bilo, postoje presedani i primjeri te Republika Hrvatska ne bi bila prva koja se upušta u takav proces. Dobar je primjer Republika Italija koja je u pregovorima sa Svetom Stolicom postigla promjenu ugovora, uključujući i ukidanje obveze održavanja nastave vjeronauka u javnim školama. Usporedbe radi, ukupni godišnji porezni prihodi (od PDV-a, poreza na dohodak,

poreza na dobit itd.) u Republici Hrvatskoj iznose oko 72 milijarde kuna. Kad bismo talijanski model (koji se odnosi samo na porez na dohodak) primijenili na ukupne porezne prihode u Hrvatskoj, izdvajanje za Katoličku crkvu bilo bi i dalje manje nego što je u ovom trenutku, po raznim osnovama, i iznosilo bi oko 576 milijuna kuna.

Zastupnica Anka Mrak – Taritaš

